

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 3/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi säteilylain ja terveydensuojelulain 50 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä helmikuuta 2012 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi säteilylain ja terveydensuojelulain 50 §:n muuttamisesta (HE 146/2011 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 5/2012 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Helena Korpinen, sosiaali- ja terveysministeriö

- lainsäädäntöneuvos Liisa Vanhala, oikeusministeriö
- ryhmäpäällikkö Kaisa Mäntynen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
- laboratorionjohtaja Riikka Pastila ja ylitar kastaja Reijo Visuri, Säteilyturvakeskus
- erityisasiantuntija Tarja Hartikainen, Suomen Kuntaliitto
- lainopillinen asiamies Tiina Toivonen, Suomen Yrittäjät ry
- professori Anssi Auvinen, Syöpäjärjestöt
- yrittäjä Risto Ponkala, Oulun SolariumStudio Oy.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Suomen Yrittäjät
- Suomen kunto- ja terveysliikuntakeskusten yhdistys SKY ry
- Fresh Solarium Club
- Oulun SolariumStudio Oy.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säteilylakiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan solariumpalveluja tarjoava toiminnanharjoittaja velvoitettaisiin huolehtimaan siitä, ettei alle 18-vuotias henkilö pääse altistumaan solariumin ultraviolettisäteilylle. Nykyinen sosiaali- ja terveysministeriön suositus alle 18-vuotiaiden solariumin käytön rajoittamisesta siirrettäisiin toiminnanharjoittajien

velvoitteeksi lain tasolle perustuslain edellyttämällä tavalla.

Lisäksi säteilylaissa säädettäisiin toiminnanharjoittajalle velvoite nimetä solariumin käyttöpaikalle 18 vuotta täyttänyt vastuuhenkilö, joka opastaisi asiakkaita solariumin käytössä. Epäselvissä tapauksissa vastuuhenkilön tulisi tarkistaa palvelun käyttäjän ikä. Niin sanottu henkilökuntapakko voitaisiin korvata asianmukaisella

teknisellä ratkaisulla, jolla voitaisiin pitävästi varmentaa, ettei alle 18-vuotias pääse käyttämään solariumia.

Toiminnanharjoittajan olisi pidettävä nähtävillä asianmukaiset tiedot solariumin ultraviolettisäteilylle altistumisen vaaroista ja altistumisen rajoittamisesta. Alle 18-vuotiaan altistumisen estämistä koskevan huolehtimisvelvoitteen sekä yleisön opastamista ja tietojen nähtävillä pitämistä koskevien velvoitteiden rikkomisesta säädettäisiin rangaistus.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi terveydensuojelulain mukaisen valvontakäynnin yhteydessä tarkastaa toiminnanharjoittajalle säädettyjen uusien velvoitteiden noudattamista. Esityksessä ehdotetaan terveydensuojelulakiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi periä maksun solariumpaikassa tekemästään tarkastuksesta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2012.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksellä pyritään vähentämään kosmeettisista solariumpalveluista aiheutuvia terveyshaittoja. Esityksen mukaan ultravioletti-altistuminen lisää ihosyövän riskiä erityisesti alaikäisillä ja sitä enemmän, mitä nuorempana käyttö aloitetaan. Esityksessä ehdotetaan rajoitettavaksi elinkeinonharjoittajan oikeutta tarjota kosmeettisia solariumpalveluja alle 18-vuotiaille. Valiokunta pitää esityksen tavoitetta väestön terveyden suojelun kannalta perusteltuna.

Esityksen mukaan alle 18-vuotiaat eivät saa lainkaan käyttää kosmeettisia solariumpalveluja. Itsepalvelusolariumien toiminta on järjestettävä siten, että niiden käyttö on mahdollista lähtökohtaisesti vain henkilökunnan ollessa paikalla, jotta alaikäisiä koskevan rajoituksen valvonta toteutuu. Käyttörajoitus voidaan kuitenkin esityksen mukaan toteuttaa siten, että niissä solariumpaikoissa, joissa henkilökunta ei ole säännöllisesti läsnä, teknisesti estetään alaikäisten pääsy käyttämään solariumlaitteita.

Perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunsaan huomiota siihen, että mainitun rajoituksen teknisenä toteuttamistapana olisi käytännössä asiakkaiden rekisteröiminen ja henkilökohtaisen käyttöoikeuden antaminen biometrisen tunnisteen perusteella. Perustuslakivaliokunta katsoi, ettei ehdotettu säteilylain 44 §:n 3 momentin muutos täytä täsmällisyydeltään niitä vaatimuksia, joita henkilötietojen suojaa koskevalta sääntelyltä on vakiintuneesti edellytetty. Perus-

tuslakivaliokunta katsoi myös, että biometrinen tunnisteen käytöstä on säädettävä laissa nimenomaisesti samoin kuin tunnistetietojen väärinkäytön estävistä tietoturvalvoitteista. Perustuslakivaliokunta piti sääntelyn täydentämistä edellytyksenä lain käsittelylle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan mielestä asian jatkovalmistelussa tulee vakavasti harkita muita vaihtoehtoisia ja tarkoitukseen sopivampia, oikeasuhtaisia tapoja estää itsepalvelusolariumien käyttö alaikäisiltä. Perustuslakivaliokunta piti mahdollisena harkita eräissä maissa jo toteutettua vaihtoehtoa, jossa itsepalvelusolariumit kieltäisiin laissa kokonaan kohtuullisen siirtymäajan jälkeen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lasten ja nuorten terveyden suojelun kannalta tarpeellisenä itsepalvelusolariumien kieltämistä kokonaan. Valiokunta yhtyy myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyyn näkemykseen siitä, ettei biometrisillä tunnistelaitteilla tosiasiasa kyetä aukottomasti sulkemaan pois alaikäisten mahdollisuutta solariumien käyttöön.

Valiokunta ehdottaa kiellon toteuttamiseksi säteilylain 44 ja 44 a §:n muuttamista. Muutokset merkitsevät sitä, että niiden toiminnanharjoittajien, joilla on itsepalvelusolariumeja, on lopetettava toimintansa tai muutettava se uusien säännösten mukaiseksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen tuhannesta solariumasemasta noin 30 on tällaista itsepalvelu-

solariumia ja näistä vastaavia toiminnanharjoittajia on noin 15. Lisäksi toimintansa joutuvat muuttamaan uuden lain mukaiseksi muun muassa sellaiset kuntosalit ja uimahallit, joiden yhteydessä on osittain itsepalveluperiaatteella toimivia solariumeja.

Valiokunta pitää esitykseen sisältyviä siirtymäaikoja kohtuullisina eikä ehdota niiden muuttamista. Vastuuhenkilön nimeämistä, opastamisvastuuta ja solariumin käytön ikärajan valvontaa koskevat toiminnanharjoittajan velvollisuudet tulevat näin ollen sovellettaviksi 36 kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

Yksityiskohtaiset perustelut

42 §. Säteilyaltistus. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia täsmennettäväksi siten, että lain säännöksessä todetaan, minkälaisia ionisoimatonta säteilyä synnyttäviä säteilylaitteita 6 ja 7 luvun säännökset eivät koske.

44 §. Solariumlaitteen käyttö. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti, että 2 momenttia täsmennetään lisäyksellä liiallisen ultravioletisäteilyn vaaroista.

Edellä yleisperusteluissa esitetyistä syistä valiokunta ehdottaa itsepalvelusolariumien kieltämiseksi 3 momentin poistamista.

44 a §. Solariumlaitteen valvonta. Valiokunta ehdottaa 1 momentin täsmennämistä siten, että valvontaviranomaiset voivat saada välttämättömiä henkilötietoja ja muita tarpeellisia tietoja valvontaa ja ohjausta varten.

Lisäksi valiokunta ehdottaa itsepalvelusolariumien kieltämiseksi 3 momentin poistamista.

44 b §. Tarkastuspöytäkirja ja puutteen tai laiminlyönnin korjaaminen. Valiokunta ehdottaa valvontaviranomaisten toimivaltasuhteiden selkeyttämiseksi säännöstä muutettavaksi siten, että kunnan terveydensuojeluviranomainen toimittaa tarkastuspöytäkirjan tai vastaavat tiedot säteilyturvakeskukselle, joka ryhtyy tarvittaessa jatkotoimenpiteisiin.

61 §. Säteilyrikkomus. Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi. Lisäksi valiokunta ehdottaa 7 kohtaa muutettavaksi siten, että toiminnanharjoittajaa voidaan rangaista vastuuhenkilön nimeämisen laiminlyönnistä, mutta ei sen sijaan vastuuhenkilön velvollisuuksiin kuuluvan opastamisvelvollisuuden laiminlyönnistä.

Voimaantulosäännös. Säännöksen 2 momentin viittaus ehdotetaan tarkistettavaksi valiokunnan 44 §:ään ehdottaman muutoksen vuoksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki
säteilylain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan säteilylain (592/1991) 42—44 ja 61 §, sellaisena kuin niistä on 61 § laeissa 418/2002 ja 1179/2005, sekä
lisätään lakiin uusi 44 a ja 44 b § seuraavasti:

11 luku

Ionisoimaton säteily

42 §

Säteilyaltistus

(1 mom. kuten HE)

Mitä 6 luvussa säädetään tuoteturvallisuudesta ja säteilymittauksista ja 7 luvussa säteilylaitteista ei koske *sellaista* ionisoimatonta säteilyä synnyttäviä säteilylaitteita, joiden aiheuttama säteilyaltistus on enintään yksi kymmenesosa *ionisoimattoman säteilyn väestölle aiheuttaman altistumisen* enimmäisarvoista.

(3 mom. kuten HE)

43 §

(Kuten HE)

44 §

Solariumlaitteen käyttö

(1 mom. kuten HE)

Toiminnanharjoittajan on lisäksi huolehdittava, että solariumlaitteen käyttöpaikalla on näkyvästi esillä tiedot solariumlaitteen ultravioletti-säteilylle *liiallisen* altistumisen aiheuttamista vaaroista ja altistumisen rajoittamisesta.

(3 mom. *poist.*)

44 a §

Solariumlaitteen valvonta

Terveysturvajärjestyksen (763/1994) noudattamista ohjaavilla ja valvovilla viranomaisilla sekä Säteilyturvakeskuksella on oikeus saada toisiltaan solariumvalvontaan liittyviä toiminnanharjoittajia koskevia tarpeellisia tietoja *valvontaa ja sen ohjausta varten* salassapitosääntöjen estämättä. Henkilötietojen osalta tietojensaantioikeus koskee vain välttämättömiä tietoja.

(2 mom. kuten HE)

(3 mom. *poist.*)

44 b §

Tarkastuspöytäkirja ja puutteen tai laiminlyönnin korjaaminen

Kunnan terveysturvajärjestelyviranomaisen tekee 44 a §:ssä tarkoitettu tarkastuksesta pöytäkirja, johon merkitään tarkastuksessa tehdyt havainnot. *Kunnan terveysturvajärjestelyviranomaisen toimittaa tarkastuspöytäkirjan jäljennöksen tai vastaavat tiedot Säteilyturvakeskukselle.*

Terveysturvajärjestelyviranomaisen havaitseman puutteen tai laiminlyönnin korjaamiseksi Säteilyturvakeskus voi ryhtyä tässä laissa tarkoitettuihin toimiin.

(3 mom. *poist.*)

61 §

Säteilyrikkomus

Toiminnanharjoittaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) rikkoo 14 b §:ssä säädetyn radioaktiivista ainetta sisältäviä säteilylähteitä koskevan kirjantaito- tai ilmoitusvelvollisuuden tai rikkoo mainitun pykälän 2 momentin nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiä,

(4—6 kohta kuten HE)

7) rikkoo 44 §:n 1 momentissa säädettyä *vas-
tuuhenkilön nimeämistä* koskevaa velvoitetta tai mainitun pykälän 2 momentissa säädettyä tietojen nähtävillä pitämistä koskevaa velvoitetta,

(8 kohta kuten HE)

on tuomittava, jollei teko ole 60 §:n mukaan rangaistava taikka, jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, säteilyrikkomuksesta sakkoon.

(2 mom. kuten HE)

(1 mom. kuten HE)

Toiminnanharjoittajan on noudatettava 44 §:n 1 (*poist.*) momentissa säädettyjä velvoitteita solariumpaikoissa viimeistään 36 kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta ja 44 §:n 2 momentissa säädettyjä velvoitteita viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

Helsingissä 24 päivänä toukokuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Sanna Lauslahti /kok
vpj.	Anneli Kiljunen /sd	Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Lasse Männistö /kok
	Sanni Grahn-Laasonen /kok	Hanna Tainio /sd
	Arja Juvonen /ps	Lenita Toivakka /kok
	Laila Koskela /ps	Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.